

УДК 371.260:378.180.6:538:567:371.24
DOI 10.11603/me.2414-5998.2019.3.10117

**В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Т. Л. Полєся,
Л. В. Фоміна, О. Ю. Гумінська, Т. М. Кисельова**

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

ІННОВАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ М. І. ПИРОГОВА

**V. M. Moroz, Yu. Y. Guminsky, T. L. Polesya,
L. V. Fomina, O. Yu. Guminska, T. M. Kiseliowa**

M. Pyrohov Vinnytsia National Medical University

INNOVATIONS OF EUROPEAN STANDARDS OF THE HIGHER EDUCATION IN M. PYROHOV VINNYTSIA NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Мета роботи – висвітлення механізмів забезпечення якості шляхом упровадження європейських інноваційних технологій організації навчання у ВНМУ імені М. І. Пирогова у світлі академічної тріади: педагогічний процес, наукові дослідження, клінічна практика.

Основна частина. Інновації європейських стандартів вищої медичної освіти відбуваються на рівні вдосконалення методів та організації педагогічного процесу, науки і клінічної практики. Створено відділ моніторингу якості освіти, суттєво змінено парадигму державної атестації – впроваджено єдиний державний кваліфікаційний іспит, «Крок 2», підготовку до міжнародного тестування з основ медицини (IFOM) та іспит з іноземної мови професійного спрямування, створено Медичний симуляційний центр, Навчально-тренінговий центр практичної підготовки лікарів, активується наукова діяльність університету та створюються нові науково-дослідницькі центри.

Висновок. У процесі інновацій європейських стандартів вищої освіти у Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова відбулась коадаптація національних та світових технологій, що дає кожному студенту шанс здобути освіту європейського рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем і мати можливість вільного вибору місця праці в будь-якій країні.

Ключові слова: європейські стандарти; академічна тріада; педагогічний процес; єдиний державний кваліфікаційний іспит; Медичний симуляційний центр; Навчально-тренінговий центр.

The aim of the work – to highlight the quality assurance mechanisms through the introduction of European innovative training technologies at M. Pyrohov Vinnytsia National Medical University in the light of the academic triad: pedagogical process, scientific research, clinical practice.

The main body. The innovations of the European standards of higher medical education take place at the level of perfection of methods and organization of pedagogical process, science and clinical practice. Department of monitoring of quality of education, the paradigm of state attestation is substantially changed – inculcated only state qualifying examination, “KROK-2”, training to the international testing from bases of medicine (IFOM) and examination from the foreign language of professional aspiration, the Medical simulations center is created, Study Training center of practical training of doctors, scientific activity of university is activated and the new are created scientifically are research centers.

Conclusion. In the process of innovation of European standards of higher education at M. Pyrohov Vinnytsia National Medical University co-adapted national and world technologies, which gives every student the chance to obtain European-level education, become a competitive specialist and have the opportunity to freely choose a place of work in any country.

Key words: European standards; academic triad; pedagogical process; only state qualifying examination; Medical simulation center; Study Training center.

Вступ. Процес об’єднання України в єдиний Європейський освітній простір вимагає зміни парадигми вищої освіти. Реалізація реформ вищої медичної освіти передбачає зміну системи навчально-го процесу, змісту, методів та технологій навчання, в основі яких лежать формування спільного Євро-

пейського освітнього і наукового простору, розробка єдиних критеріїв і стандартів у світлі основних документів Болонських угод [1]. За умов глобалізації між постачальниками освітніх послуг світових країн відбувається конкуренція в галузі кадрових ресурсів, у тому числі й у медичній, тому пріоритетом підготовки висококваліфікованого спеціаліста

© В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Т. Л. Полєся та ін.

є якість надання якісних освітніх послуг як на додипломному етапі навчання, так і протягом усього життя, входження України в єдиний Європейський освітній простір.

Мета роботи – висвітлення механізмів забезпечення якості шляхом упровадження європейських інноваційних технологій організації навчання у ВНМУ імені М. І. Пирогова у світлі академічної тріади: педагогічний процес, наукові дослідження, клінічна практика – впровадження базових основ Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), створення сумісного україно-корейського біотехнологічного центру на базі ВНМУ імені М. І. Пирогова, нових науково-дослідницьких лабораторій, участь викладачів, студентів, наукових працівників ВНМУ імені М. І. Пирогова у наукових дослідженнях, міжнародних наукових програмах («Темпус», «Горизонт 2020» та ін.), організація опанування практичних навичок у Медичному симуляційному центрі та Навчально-тренінговому центрі практичної підготовки лікарів як альтернатива клінічним базам, що розміщуються в міських лікарнях, створення на базі Медичного симуляційного центру постійно діючих курсів для тренування викладачів, які повинні брати участь у контролі складання студентами об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ).

Основна частина. Парадигма вищої медичної освіти змінюється у ВНМУ імені М. І. Пирогова шляхом адаптації національної та європейської систем вищої освіти відповідно до світових стандартів [7]. Інновації у ВНМУ імені М. І. Пирогова відбуваються на основі Стандартів Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) у світлі академічної тріади [6]: педагогічний процес, наука, клінічна практика. У сучасних умовах основною базою вищої медичної освіти є практико-орієнтоване навчання. Успішність процесу практико-орієнтованого навчання не можлива без використання сучасних інноваційних технологій. Сучасні педагогічні технології полягають у компетентнісному підході до навчання та надання якісних освітніх послуг [5]. Інновації організації навчального процесу – впровадження сучасних форм контролю та моніторингу знань студентів (відділ моніторингу якості освіти), нові технології освіти (іспити, нова система результатів успішності, електронний журнал успішності, дистанційна форма тощо). Згідно з відповідними наказами МОН та МОЗ України, впродовж 2006–2019 рр. у ВНМУ імені М. І. Пирогова було реалі-

зовано основні положення Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) і впроваджено ключові документи, відбулась коадаптація національної та європейської систем освіти відповідно до світових стандартів (модульне викладання дисциплін, надання кредитів дисциплінам та зарахування їх успішним студентам, рейтингова система оцінювання знань студентів за шкалою ECTS) [2]. У ВНМУ імені М. І. Пирогова реалізується інноваційна система інтеграції практичної та науково-дослідницької діяльності, а саме органічне поєднання педагогічного процесу, клінічної практики та наукових досліджень. Забезпечення якості вищої медичної освіти є пріоритетним напрямком ВНМУ імені М. І. Пирогова, адже, згідно із Законом України «Про вищу освіту» та реалізацією принципів європейської системи освіти, після завершення навчання випускник отримує диплом та додаток до диплома спеціаліста європейського зразка, що має бути визнаним в європейських країнах наших вузів – партнерах. У світлі забезпечення якості освіти у ВНМУ імені М. І. Пирогова створено відділ моніторингу якості освіти для перевірки знань та готовності студентів до складання тестових завдань «Крок 1», «Крок 2» та «Крок 3», а також введено класичні комісійні іспити на кафедрах, де викладають відповідні дисципліни. З метою забезпечення якості навчання у ВНМУ імені М. І. Пирогова запроваджено інформаційну систему обліку і моніторингу відвідування занять та успішності студентів «Електронний журнал успішності», що забезпечує відкритий доступ до оцінки навчальних досягнень студентів і реєстрів науково-педагогічних працівників. Викладачі університету створюють та реалізують типові освітні програми нового покоління, затверджені МОЗ України. Згідно з інноваціями щодо забезпечення якості підготовки, МОЗ України у 2017–2018 рр. запропонувало проведення моніторингового міжнародного дослідження для вітчизняних студентів з фундаментальних дисциплін із використанням іспиту IFOM BSE (International Foundations of Medicine. Basic Science Exam), метою якого є оцінка рівня компетентності майбутніх лікарів порівняно зі світовими стандартами. Центр тестування при МОЗ України спільно з NBME (США) провів іспит IFOM CSE у комп'ютерному web-форматі англійською мовою. Слід відмітити, що, за результатами іспиту IFOM CSE, один іноземний студент (Кенія) з ВНМУ імені М. І. Пирогова подолав критерій NBME щодо

відповідності рівня професійної лікарської компетентності (602 бали). У 2019 р. МОЗ України планує продовжити інновації в медичній освіті, а саме запровадження Єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ), що базується на обов'язкових компонентах: I етап (3-й рік навчання) – Крок 1+ (визначення рівня компетентності іноземної мови професійного спрямування тестування), тестування з IFOM BSE; II етап (5-й рік навчання – для стоматологічного та фармацевтичного факультетів) – Крок 2 та ОСП(К)І; III етап (6-й рік – для медичного факультету) – Крок 2, тестування з IFOM CSE та ОСП(К)І. Викладачі університету завчасно проводять тренінгові консультації україномовним студентам англійською мовою з відповідних дисциплін «Крок 1» та «Крок 2» сумісно з тьюторами – студентами з проекту програми «Екватор». На нашу думку, дуже проблематичним є питання щодо оцінки рівня компетентності майбутніх лікарів при проведенні тестувань саме англійською мовою, адже, за Законом України «Про освіту» (ст. 7.1), мовою [4] освітнього процесу в закладах освіти є державна мова, за Законом України «Про вищу освіту» (ст. 48.1), мовою навчання у вищих навчальних закладах України є державна мова, тому рівень компетентності необхідно визначати державною мовою. У ВНМУ імені М. І. Пирогова відбувається підготовка майбутніх фахівців для зарубіжних країн на рівні світових стандартів англійською мовою викладання [3]. Щороку збільшується прийом студентів-іноземців з англійською мовою навчання, щороку збільшується динаміка прийняття студентів-іноземців та поширюється географія країн, з яких прибувають іноземні апліканти (з 25 студентів-іноземців у 2004–2005 н. р. до 600 студентів у поточному році). Усього в університеті навчається близько 3000 студентів-іноземців із 67 країн світу з англійською мовою навчання. У ВНМУ імені М. І. Пирогова відбуваються інновації в організації клінічної практики. З метою покращення практичної підготовки студентів на базі ВНМУ імені М. І. Пирогова створено Медичний симуляційний центр та Навчально-тренінговий центр практичної підготовки лікарів, а також Тренувальний центр для опанування практичних навичок студентами та інтернами з клінічних дисциплін. Студенти та лікарі-інтерни опановують практичні навички і вміння на основі сучасних тренажерів (у т. ч. комп'ютерної програми «СКІФ»), муляжів, фантомів, імітаторів для діагностики, лікування та про-

філактики різних нозологій, Інтернет-технології з наданням пріоритету загальній практиці – сімейній медицині. У ВНМУ імені М. І. Пирогова впроваджено симуляційне навчання, яке проводять із використанням інтерактивних технічних засобів, та відкрито нові симуляційні центри. Одночасно розширюється матеріально-технічна база навчально-тренінгових центрів практичної підготовки університету. Законом України «Про вищу освіту» передбачено створення університетських клінік та університетських лікарень. На даний час у ВНМУ імені М. І. Пирогова реалізується проект створення університетської лікарні на базі міської клінічної лікарні, що потребує значних обсягів фінансування. Нині основними клінічними базами університету, що здійснюють підготовку фахівців, є міські лікарні. Слід відмітити, що, за пропозицією МОЗ України щодо ліцензування лікарів, на базі Медичного симуляційного центру ВНМУ імені М. І. Пирогова створюється нова система безперервної медичної освіти та безперервного професійного розвитку фахівців медичної галузі. Значно активуються наукова діяльність університету та наукові дослідження – сертифіковано 9 наукових лабораторій, на кафедрах університету виконують науково-дослідні роботи, впроваджено результати патентно-ліцензійної діяльності співробітників університету, готуються нові науково-педагогічні кадри в аспірантурі, магістратурі, клінічній ординатурі. На базі ВНМУ імені М. І. Пирогова за сприяння Посольства Південної Кореї із залученням Подільського регіонального центру онкології корейська біотехнологічна компанія «Well Marker Bio Co» створить сумісний україно-корейський біотехнологічний центр, основним завданням якого буде розробка нових протиракових препаратів з повним циклом дослідження (на експериментальному та клінічному рівнях). До проекту, розрахованого на 10 років, залучено науково-педагогічних працівників та студентів університету. У ВНМУ імені М. І. Пирогова впродовж 70 років існування створені та функціонують численні наукові школи, медико-біологічні лабораторії зі створення і випробування нових лікарських засобів, патентуються численні наукові розробки, проводяться науково-практичні конференції, семінари, функціонують спеціалізовані вечні ради, активно виконуються кандидатські та докторські дисертації на здобуття наукових ступенів докторів філософії і докторів наук, видаються монографії, підручники, наукові публікації, збірники

наукових праць студентів та молодих учених. У ВНМУ імені М. І. Пирогова створено інституційний депозитарій, який є одним із дієвих кроків у напрямку дотримання академічної доброчесності та неправомірного використання чужих творів, а також з метою оприлюднення праць співробітників університету. Відомо, що особливість якості медичної освіти значною мірою залежить від викладача вищої медичної школи – ключової фігури освітнього процесу, який повинен бути не лише конкурентоспроможним професіоналом найвищого ґатунку, але й науковцем та лікарем. Для залучення викладачів до наукової та лікувальної роботи, згідно зі ст. 56 Закону України «Про вищу освіту», у ВНМУ імені М. І. Пирогова зменшено педагогічне навантаження для викладачів до 600 год. Викладачі, студенти, наукові працівники ВНМУ імені М. І. Пирогова беруть участь у міжнародних освітніх та наукових програмах («Темпус», «Горизонт 2020»), програмах обміну студентами, аспірантами, докторантами, проведенні спільних наукових досліджень, укладаються нові договори про співро-

бітництво, встановлено прями зв'язки з вищими навчальними закладами Європи, науковими установами, міжнародними організаціями тощо.

Висновки. Освітні реформи у вищих медичних навчальних закладах України та країнах Європи відбуваються у своїх національних рамках, але з дотриманням алгоритму європейських стандартів вищої освіти. У процесі інновацій європейських стандартів вищої освіти у Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова відбулась коадаптація національних та світових технологій, що дає кожному студенту шанс здобути освіту європейського рівня, стати конкурентоспроможним фахівцем і мати можливість вільного вибору місця праці в будь-якій країні. У новій стратегії розвитку медичної освіти якість медичних послуг реформованої системи охорони здоров'я визначається перш за все якістю підготовки лікаря, адже медичні кадри – це стратегічний капітал. Мета реформування вищої медичної освіти України – випуск конкурентоздатних на світовому ринку праці спеціалістів.

Список літератури

1. Довідник користувача ЄКТС 2009. – Брюссель, 2009. – Режим доступу : <http://www.bologna2009benelux.org>.
2. Європейська інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу. Тематичний випуск часопису «Вища освіта України» № 3, додаток 2. – К., 2015. – 281 с.
3. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах Міністерства охорони здоров'я України в умовах впровадження Закону України «Про вищу освіту» (за підсумками моніторингу в 2016 р.) / Ю. С. П'ятницький, І. В. Мельник, М. О. Поліщук, Ю. І. Фисун // Медична освіта. – 2016. – № 2. – С. 29–35.

4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII (редакція станом на 01.07.2014 р.). – Режим доступу : [zakon. Rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
5. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи щодо державної відповідальності за вищу освіту та науково-дослідну діяльність (2007). – Режим доступу : http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/News/pub_res_EN.pdf.
6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Нова редакція – ухвалено на Міністерській конференції у Єревані 14–15 травня 2015 р.
7. <https://health.unian.ua/country/2324814-medichna-reforma-v-ukrajini-scho-zminitsya-z-1-sichnya-2018-roku.html>.

References

1. (2009). *ECTS User Guide*. Brussels. Retrieved from: <http://www.bologna2009benelux.org>.
2. (2015). *Yevropeiska intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy u konteksti Bolonskoho protsesu [European integration of Ukraine's higher education in the context of the Bologna process]. Tematychnyi vypusk chasopysu "Vyshcha osvita Ukrainy" – Thematic issue of the Journal "Higher Education of Ukraine", 3 (2), 281 [in Ukrainian]*.
3. Piatnytskyi, Yu.S., Melnyk, I.V., Polishchuk, M.O., & Fysun, Yu.I. (2016). *Orhanizatsiia navchalnoho protsesu u vyshchikh navchalnykh zakladakh Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy v umovakh vprovadzhenia Zakonu*

- Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" (za pidsumkamy monitorynhu v 2016 r.) ISSN 1681-2751 [Organization of the educational process in higher educational institutions of the Ministry of Health of Ukraine in the conditions of implementation of the Law of Ukraine "On Higher Education" (according to the monitoring results in 2016) ISSN 1681-2751]. Medychna osvita – Medical Education, 2, 29-35 [in Ukrainian].*
4. *Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" vid 01.07.2014 roku № 1556-VII (Redaktsiia stanom na 01.07.2014 roku) [The Law of Ukraine "On Higher Education" of 01.07.2014 No. 1556-VII (Editing as of 01.07.2014)]. Retrieved from: zakon. Rada.gov.ua [in Ukrainian].*

5. (2007). *Rekomendatsiia Komitetu ministriv Rady Yevropy shchodo derzhavnoi vidpovidalnosti za vyshchu osvitu ta naukovo-doslidnu diialnist* [Recommendation of the Committee of Ministers of the Council of Europe on public accountability for higher education and research]. Retrieved from: http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/News/pub_res_EN.pdf [in Ukrainian].

6. (2015). *Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity.*

Nova redaktsiia – Ukhvaleno na Ministerskii konferentsii u Yerevani [Standards and Recommendations on Quality Assurance in the European Higher Education Area. New edition – Adopted at the Ministerial Conference in Yerevan]. May 14-15 [in Ukrainian].

7. Retrieved from: <https://health.unian.ua/country/2324814-medichna-reforma-v-ukrajini-scho-zminitsya-z-1-sichnya-2018-roku.html>

Отримано 02.04.19

Електронна адреса для листування: polesia_tl@ukr.net